9131

REJESTR DOTYCZY:

HEITZMAN Marian

s/c Henryka i Kazimiery

z d. Szajnów

* 20 pazdz. 1899 w Brodach

kraj: MAŁOPOLSKA WSCH.

† 18 listop. 1964 w St.Paul, Min.

kraj: U.S.

pochowany:

nr grobu:

Nr rejestracyjny

192 / 64

Nota zamieszczona:
w tomie I
czesci pierwsza

Indeks

NAUKOWCY

Copyright: 1970
B.O. Jeżewski

Źródła i bibliografia c.d.

znak rozpoznawczy

Uwagi:

Brak w RO34 rezerw

Nota:

Przypisy:

940
~~911 939~~

Źródła i bibliografia:

znak rozpoznawczy

Tydzien Polski 28.11.64 - nekrolog /żona w U.S. / — 47/28.XI.64/

S.Łoza " Czy wiesz kto to jest" W-wa 1938 — 1o5

RPTN na obczyznie XV.16 - wspomnienie — 124/XV.16/

28 (hr 12.130 - 139)

111 (I)

122 (VI-VII)

149 (II - poz 1133)

150 (poz 309) 2

275

TP. 28/XI

Ś. † P.

MARIAN HEITZMAN 192/64

Profesor filozofii U.J.

zmarł 18 listopada 1964 w St. Paul, U.S.A. opatrzony Św. Sakramentami.

O bolesnej stracie zawiadamiają

8505 ŻONA w U.S.A. i SIOSTRA ze SZWAGREM w Polsce

Ś.p. MARIAN HEITZMAN

Członek zwyczajny Polskiego Towarzystwa Naukowego na Obczyźnie, dawny profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, a ostatnio profesor St. Thomas College w St. Paul, Minnesota w St. Zjedn. zmarł 18 listopada 1964 r. po ciężkiej chorobie w St. Paul, Minnesota.

Urodził się w Brodach 20 października 1899 r. Do szkół średnich uczęszczał w Tarnowie i Krakowie, gdzie w 1918 r. wstąpił na Wydział Teologiczny Uniwersytetu Jagiellońskiego, następnie w 1921 r. przenosząc się na Wydział Filozoficzny, na którym uzyskał doktorat w 1925 r. za pracę pisaną pod kierunkiem znanego historyka średniowiecznej filozofii ks. prof. K. Michalskiego pt. „Jana Wyclifa traktat 'De Universalibus'; jego wpływ na Uniwersytet Praski i Krakowski". Praca ta została ogłoszona przez P.A.U. w 1926 r. Po rocznych studiach na Sorbonie, gdzie pracował głównie pod kierunkiem prof. E. Gilsona, pogłębiając swą wiedzę z historii, filozofii i socjologii, a następnie po roku pracy na stanowisku kierownika Biblioteki Muzem X.X. Czartoryskich w Krakowie wyjeżdża w 1928 r. do Londynu, gdzie gromadzi materiały do pracy pt. „Geneza i rozwój filozofii Franciszka Bacona", która ogłoszona w „Kwartalniku Filozoficznym" w 1929 r. staje się podstawą do habilitacji w 1930 r. W Londynie też opracował studium „Stanisław Krzysztanowic i jego polemika z Baconem Verulamskim" (ogł. w wyd. „Reformacja w Polsce" w 1928 r.).

Pracując na Wydziale Filozoficznym U.J. najpierw jako asystent, a po habilitacji w 1930 jako docent ogłasza cały szereg prac historyczno-filozoficznych, do których należą: „Francis Bacon, Precurseur de la Coopération intellectuelle" („La Coopération Intellectuelle" 1929, Genewa). „Istota renesansu" („Kwartalnik Filozoficzny", 1930), „Nauka i uczony a społeczeństwo na tle historycznym" („Nauka Polska", 1931) oraz „Mikołaj Hill: studium z historii filozofii atomistycznej w Anglii na przełomie XVI i XVII w." (ogł. w „Księdze pamiątkowej ku czci prof. W. Heinricha) jak również przekład i objaśnienia dzieła Jana Locke'a „Myśli o wychowaniu" (Wyd. Nauk. Tow. Pedag. 1931).

Najdonioślejsze są jednak badania prof. Heitzmana nad historią wczesnego Odrodzenia we Włoszech, a w szczególności nad dziejami Akademii Platońskiej i stosunku do niej Medyceuszów. Przedsiębierze w tym celu wielokrotne podróże do Włoch, gdzie pracuje głównie we Florencji (Biblioteca Nazionale di Firenze i Laurentiana) oraz w Rzymie (Vaticana i Vittorio Emmanuele). Rezultatem tych badań były kolejno ogłaszane „Studia nad Akademią Platońską we Florencji", z których cz. I została ogłoszona w „Kwartalniku Filozoficznym" za 1933 r.; cz. II p.n. „Augustynizm awiceński a punkt wyjścia filozofii Marsilja Ficina" — w „Kwartalniku Filozoficznym" za 1936 jak również w „Giornale critico della filosofia italiana" za 1936 r; cz. III tej pracy ukazała się pod tytułem „La Liberta e il fato nella filosofia di Marsilio Ficino" w „Rivista di filosofia Neoscolastica", Mediolan 1936—37; IV zaś część dotycząca polemik na temat przeznaczenia i wolnej woli w XV w. — nie mogła się już ukazać z powodu wybuchu wojny. Z innych prac tego okresu należy wymienić łączący się tematycznie „Platonizm włoskiego Odrodzenia" („Kwartalnik Filozoficzny", 1936) oraz cały szereg artykułów rozrzuconych po czasopismach.

Do czasu wojny prof. Heitzman rozwija szeroką działalność naukową

Pracując na Wydziale Filozoficznym U.J. najpierw jako asystent, a po habilitacji w 1930 jako docent ogłasza cały szereg prac historyczno-filozoficznych, do których należą: „Francis Bacon, Precurseur de la Coopération intellectuelle" („La Coopération Intellectuelle" 1929, Genewa). „Istota renesansu" („Kwartalnik Filozoficzny", 1930), „Nauka i uczony a społeczeństwo na tle historycznym" („Nauka Polska", 1931) oraz „Mikołaj Hill: studium z historii filozofii atomistycznej w Anglii na przełomie XVI i XVII w." (ogł. w „Księdze pamiątkowej ku czci prof. W. Heinricha) jak również przekład i objaśnienia dzieła Jana Locke'a „Myśli o wychowaniu" (Wyd. Nauk. Tow. Pedag. 1931).

Najdonioślejsze są jednak badania prof. Heitzmana nad historią wczesnego Odrodzenia we Włoszech, a w szczególności nad dziejami Akademii Platońskiej i stosunku do niej Medyceuszów. Przedsiębierze w tym celu wielokrotne podróże do Włoch, gdzie pracuje głównie we Florencji (Biblioteca Nazionale di Firenze i Laurentiana) oraz w Rzymie (Vaticana i Vittorio Emmanuele). Rezultatem tych badań były kolejno ogłaszane „Studia nad Akademią Platońską we Florencji", z których cz. I została ogłoszona w „Kwartalniku Filozoficznym" za 1933 r.; cz. II p.n. „Augustynizm awiceński a punkt wyjścia filozofii Marsilja Ficina" — w „Kwartalniku Filozoficznym" za 1936 jak również w „Giornale critico della filosofia italiana" za 1936 r; cz. III tej pracy ukazała się pod tytułem „La Liberta e il fato nella filosofia di Marsilio Ficino" w „Rivista di filosofia Neoscolastica", Mediolan 1936—37; IV zaś część dotycząca polemik na temat przeznaczenia i wolnej woli w XV w. — nie mogła się już ukazać z powodu wybuchu wojny. Z innych prac tego okresu należy wymienić łączący się tematycznie „Platonizm włoskiego Odrodzenia" („Kwartalnik Filozoficzny", 1936) oraz cały szereg artykułów rozrzuconych po czasopismach.

Do czasu wojny prof. Heitzman rozwija szeroką działalność naukową

cował wspólnie z uczniem swoim profesorem J. Batchelor'em, w roku 1962.

W roku 1964 ogłosił książkę pt. „The Evolution of Psychiatry in Scotland", która jest właściwie Jego autobiografią, jako że rozwój psychiatrii w Szkocji był Jego dziełem.

Znamienną cechą Sir David Hendersona jako psychiatry było Jego niesłychanie ludzkie i czułe podejście do chorych, dążenie do zrozumienia zespołów chorobowych i psychologii chorego. Henderson nazywał psychiatrię „psychological medicine". W stosunku do personelu lekarskiego był miły, koleżeński i zawsze pomocny w pracy badawczej swoich uczniów, dzięki czemu mógł stworzyć bardzo poważną szkołę psychiatryczną; dziś uczniowie Jego zajmują wybitne stanowiska w psychiatrii.

Profesor Henderson był członkiem Royal College of Physicians (London and Edinbourgh) oraz Prezesem Royal College of Physicians (Edb.) w r. 1950—51. Był również członkiem Royal Faculty of Physicians and Surgeons, Glasgow. W roku 1960 Uniwersytet Edynburski nadał mu doktorat honorowy (LLD).

W roku 1947 nadano mu szlachectwo.

Ś.p. profesor Henderson był przyjacielem Polaków i bardzo się interesował polskimi sprawami.

Cześć Jego pamięci.

i pedagogiczną, wykładając historię filozofii na Uniwersytecie Jagiellońskim, mając wykłady z etyki i socjologii na wyższym Studium Handlowym w Krakowie oraz będąc od 1936 r. współredaktorem „Kwartalnika Filozoficznego". Wyjątkowe zdolności i wiedza powodują, iż po przejściu wszystkich szczebli kariery uniwersyteckiej w stosunkowo młodym wieku zostaje mianowany profesorem U.J. (po ustąpieniu prof. W. Heinricha), choć nominacja jego zostaje podpisana w przeddzień wybuchu wojny.

Zmobilizowany we wrześniu 1939 r., bierze czynny udział w organizowaniu dostaw żywnościowych dla Lwowa, a następnie przedostaje się do Francji, gdzie wstępuje w szeregi wojska polskiego. Szczególnie odpowiedzialne zadania zostały powierzone prof. Heitzmanowi w 1941 r., po nawiązaniu stosunków dyplomatycznych między Polską a Z.S.S.R., kiedy wysłany do Moskwy jako członek polskiej ambasady zostaje on delegatem ambasady w Samarkandzie, dla zorganizowania opieki nad deportowanymi Polakami.

Praca ta nadmierna nadwątla osłabiony organizm i prof. Heitzman pada ofiarą ciężkiej tropikalnej choroby, podcinającej jego zdrowie. Aresztowany przez NKWD wraz z innymi Delegatami w 1942 r. pod zarzutem rzekomego szpiegostwa i zwolniony po paru tygodniach, lecz wydalony z Rosji — prof. Heitzman ciężko chory zostaje wywieziony przez Iran, Palestynę i Afrykę do W. Brytanii.

Po częściowym odzyskaniu zdrowia obejmuje on w grudniu 1942 r. stanowisko kierownika wydziału politycznego M.O.N. w Londynie. Po zakończeniu wojny powraca do myśli o pracy naukowej, przechodząc od dawnych zainteresowań nad włoskim renesansem do problemów metodologii nauk, a w szczególności nauk historycznych, czego wyrazem będzie ogłoszona w „Tekach Historycznych" z 1948 r. rozprawa p.n. „Collingwooda teoria poznania historycznego". Udając się w tymże roku do Kanady jako tzw. „Research Fellow" z ramienia Lady Davis Foundation wygłasza szereg wykładów z dziejów filozofii w jej łączności z rozwojem europejskiej kultury na McGill University, Université de Montréal oraz Université Laval w Quebecu. Od 1949 wykłada stale w St. Thomas College w St. Paul, Minnesota, gdzie w 1953 r. uzyskuje stanowisko profesora zwyczajnego.

Tragiczne przeżycia w Rosji i choroba osłabiają odporność jego organizmu. W 1954 r. prof. Heitzman dostaje ciężkiego udaru mózgowego, który go pozostawia pół-inwalidą na resztę niedługiego już życia. Pomimi nadwątlonych sił i częściowego paraliżu powraca on stopniowo do pełnych wykładów, promieniując swą wielką wiedzą na otoczenie, organizując życie umysłowe na terenie College'u oraz w miarę możności pracując naukowo. Dzięki jego usilnym staraniom powstaje na terenie College'u szeroko zakreślona akcja odczytowa na temat Encykliki „Mater et Magistra", mająca na celu poinformowanie ustami najlepszych specjalistów, sprowadzanych z całych Stanów o różnych aspektach Encykliki i ściągająca tłumy słuchaczy. Również z ducha „Aggiornamento" papieża Jana XXIII, z ducha modernizacji Kościoła rodzi się ostatnia, jakże do-

[illegible] prof. Heitzmana, Instytut do bezstronnego badania komunizmu, powstały w lecie 1964, na krótko przed jego śmiercią. Zadaniem Instytutu jest badanie obiektywnie teorii komunizmu zwłaszcza z punktu widzenia filozofii, ekonomii i nauk politycznych. Powstanie Instytutu było oddawna odczuwaną potrzebą ze względu na minimalną znajomość doktryny komunistycznej w kołach katolickich, a powstanie jego dzięki niezłomnej woli inicjatora wywołało nie tylko entuzjazm słuchaczy, ale i falę listów z całego świata.

Do tego ostatniego okresu zmagania się z niemocą, a zarazem wytężonego wysiłku pedagogicznego i reformatorskiego należą też nieliczne

ambasady w Samarkandzie, dla zorganizowania opieki nad deportowanymi Polakami.

Praca ta nadmierna nadwątla osłabiony organizm i prof. Heitzman pada ofiarą ciężkiej tropikalnej choroby, podcinającej jego zdrowie. Aresztowany przez NKWD wraz z innymi Delegatami w 1942 r. pod zarzutem rzekomego szpiegostwa i zwolniony po paru tygodniach, lecz wydalony z Rosji — prof. Heitzman ciężko chory zostaje wywieziony przez Iran, Palestynę i Afrykę do W. Brytanii.

Po częściowym odzyskaniu zdrowia obejmuje on w grudniu 1942 r. stanowisko kierownika wydziału politycznego M.O.N. w Londynie. Po zakończeniu wojny powraca do myśli o pracy naukowej, przechodząc od dawnych zainteresowań nad włoskim renesansem do problemów metodologii nauk, a w szczególności nauk historycznych, czego wyrazem będzie ogłoszona w „Tekach Historycznych" z 1948 r. rozprawa p.n. „Collingwooda teoria poznania historycznego". Udając się w tymże roku do Kanady jako tzw. „Research Fellow" z ramienia Lady Davis Foundation wygłasza szereg wykładów z dziejów filozofii w jej łączności z rozwojem europejskiej kultury na McGill University, Université de Montréal oraz Université Laval w Quebecu. Od 1949 wykłada stale w St. Thomas College w St. Paul, Minnesota, gdzie w 1953 r. uzyskuje stanowisko profesora zwyczajnego.

Tragiczne przeżycia w Rosji i choroba osłabiają odporność jego organizmu. W 1954 r. prof. Heitzman dostaje ciężkiego udaru mózgowego, który go pozostawia pół-inwalidą na resztę niedługiego już życia. Pomimi nadwątlonych sił i częściowego paraliżu powraca on stopniowo do pełnych wykładów, promieniując swą wielką wiedzą na otoczenie, organizując życie umysłowe na terenie College'u oraz w miarę możności pracując naukowo. Dzięki jego usilnym staraniom powstaje na terenie College'u szeroko zakreślona akcja odczytowa na temat Encykliki „Mater et Magistra", mająca na celu poinformowanie ustami najlepszych specjalistów, sprowadzanych z całych Stanów o różnych aspektach Encykliki i ściągająca tłumy słuchaczy. Również z ducha „Aggiornamento" papieża Jana XXIII, z ducha modernizacji Kościoła rodzi się ostatnia, jakże do-

[illegible] prof. Heitzmana, Instytut do bezstronnego badania komunizmu, powstały w lecie 1964, na krótko przed jego śmiercią. Zadaniem Instytutu jest badanie obiektywnie teorii komunizmu zwłaszcza z punktu widzenia filozofii, ekonomii i nauk politycznych. Powstanie Instytutu było oddawna odczuwaną potrzebą ze względu na minimalną znajomość doktryny komunistycznej w kołach katolickich, a powstanie jego dzięki niezłomnej woli inicjatora wywołało nie tylko entuzjazm słuchaczy, ale i falę listów z całego świata.

Do tego ostatniego okresu zmagania się z niemocą, a zarazem wytężonego wysiłku pedagogicznego i reformatorskiego należą też nieliczne wprawdzie z powodu braku sił, ale stojące na najwyższym poziomie prace filozoficzne prof. Heitzmana, w których wyraził się jego niezależny a głęboki typ myślenia i ogromna wiedza. Na czoło ich obok tłumaczenia pracy ks. Jana Samuchuchy „The Proof 'Ex Motu' for the Existence of God" (ogłoszona w „New Scholasticism, XXXII, 1958 r.) oraz podręcznika w powielanej formie „An Introduction to Philosophy for Catholic Colleges" wybija się oryginalna rozprawa na temat początków logiki Arystotelesa p.n. „The Philosophical Foundations of the Aristotelian Logic and the Origin of the Syllogism", ogłoszona w „Proceedings of the American Catholic Philosophical Association" w 1954 r. W rozprawie tej chodzi o sprawę zasadniczą, o pochodzenie syllogizmu Arystotelesa, który jak dowodzi Zmarły Uczony, nie wywodzi się bynajmniej z dialektyki Platona jak twierdzą niektórzy uczeni, lecz wynika psychologicznie i logicznie z podstaw empiryzmu samego Arystotelesa i jest jego wyłącznym dziełem. Praca ta, będąca wzorem ścisłości i jasności, obok klasycznych dziś studiów o filozofii włoskiego renesansu pozostanie niewątpliwie trwałym dorobkiem naukowym wybitnego Uczonego i Myśliciela, który wielkie tradycje Wszechnicy Jagiellońskiej szerzył na drugiej półkuli.

Cześć Jego pamięci.